

Sygn. akt I CSK 17/05

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 lutego 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

w sprawie z powództwa K.S. i J.S.

przeciwko „O.” Spółce z o.o.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 lutego 2006 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 marca 2005 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozstrzygnięcia Sądowi Apelacyjnemu, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 24 marca 2005 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w T. w ten sposób, że oddalił powództwo K.S. i J.S. przeciwko pozwanej „O.” Spółka z o.o. o zapłatę kwoty 162.270,23 zł tytułem odszkodowania za naruszenie obowiązków wynikających z dokonanego przez komornika zajęcia na rzecz powodów wierzytelności Korporacji „L.”.

Z dokonanych ustaleń wynika, iż Korporację „L.” i pozwaną wiązała umowa o wykonanie inwestycji, podczas której pozwana zaliczkowała roboty, a Korporacja „L.”, jako wykonawca, wystawiała faktury. Powodowie byli wierzycielami Korporacji „L.”, uzyskali przeciw niej tytuł egzekucyjny, na podstawie którego komornik zajął wierzytelności tej spółki przysługujące jej wobec pozwanej. Pozwana dokonała potrącenia swojej wierzytelności do Korporacji „L.” z wierzytelnością zajętą na rzecz powodów. Sąd Okręgowy uznał, że pozwana dokonała potrącenia z naruszeniem art. 504 k.c. i odpowiada wobec powodów na podstawie art. 886 § 3 k.p.c. w związku z art. 902 k.p.c. i uwzględniając w znacznej części powództwo zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 157.270,73 zł. W ocenie tego Sądu, skuteczne zajęcie wierzytelności nastąpiło dnia 1 czerwca 2000 r., podczas gdy wierzytelność pozwanej stała się wymagalna już po tym dniu i z tej przyczyny pozwana nie mogła potrącić z wierzytelności Korporacji „L.” swoich wierzytelności względem niej.

Rozpoznając sprawę w wyniku apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że Sąd Okręgowy naruszył przepisy prawa materialnego, uznając, że wymagalność roszczenia pozwanej względem Korporacji „L.” o zapłatę kar umownych powstała dopiero w dniu 29 czerwca 2000 r., to jest w dniu, w którym pozwana zgodnie z umową mogła żądać zapłaty tych kar. Sąd Apelacyjny przedstawił różnicę między datą wymagalności, a terminem spełnienia świadczenia pieniężnego, która to wynika z następstw ich upływu.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego powodowie wnieśli skargę kasacyjną, zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 504 k.c., poprzez jego błędną wykładnię

i niewłaściwe zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a w szczególności błędną wykładnię użytego w art. 504 k.c. pojęcia wymagalności wierzytelności zajętej. Zarzucili również błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 233 § 1 k.c., art. 455 k.c., art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. Powodowie złożyli wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od „O.” Sp. z o.o. na rzecz powodów solidarnie kwoty 157.270,73 zł oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania kasacyjnego.

Pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej oddalenie oraz o utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podnoszone w ramach drugiej podstawy kasacyjnej są niezasadne. Trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Tymczasem, skarżący zarzucali naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, co doprowadziło, w ich ocenie, do wadliwych ustaleń faktycznych. Tak sprecyzowany zarzut skargi kasacyjnej nie może być uwzględniony, wobec jednoznacznego brzmienia przytoczonego na wstępie przepisu.

Zasadne natomiast są zarzuty naruszenia prawa materialnego, podnoszone w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej. Sąd Apelacyjny uznał, że pozwana spółka nie mogła potrącić z wierzytelności skarżących swojej wierzytelności w kwocie 710 405,54 zł i kwoty 324 306 zł. Kwestia ta jest na obecnym etapie procesu poza sporem. Sąd ten jednak uznał także, że możliwa do potrącenia była wierzytelność pozwanej z tytułu kar umownych za zwłokę w wykonaniu umowy, wynosząca 3 952 638,37 zł. Roszczenie to bowiem, niedotyczące zobowiązania terminowego, staje się wymagalne z dniem następującym po terminie, w którym świadczenie miało być wykonane zgodnie z treścią zobowiązania. Umowa o roboty budowlane zawarta przez pozwaną z dłużnikami skarżących w § 15 pkt 5 ustalała termin zapłaty kar umownych, który nie był tożsamy z datą wymagalności

roszczenia. Roszczenie zatem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, było wymagalne jeszcze przed zajęciem wierzytelności przysługującej skarżącemu wobec ich dłużnika – Korporacji „L.” i z tego względu wynikająca z tego tytułu wierzytelność mogła być skutecznie potrącona przez pozwaną.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego oparte jest na wyrażonym w części piśmiennictwa i w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. uchwałę z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, wyrok z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 22) poglądzie, że roszczenia wynikające z zobowiązań bezterminowych stają się wymagalne już z chwilą powstania tych zobowiązań i od tej chwili zaczyna się bieg ich przedawnienia. Według tego poglądu, należy rozróżniać wymagalność roszczenia, rozumiana jako najwcześniejsza chwila, w której wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, oraz termin spełnienia świadczenia, rozumiany jako najpóźniejsza chwila, w której dłużnik powinien zgodnie z treścią zobowiązania spełnić świadczenie. Ponadto, pogląd ten wyklucza zbieżność obu pojęć w zobowiązaniu bezterminowym. W piśmiennictwie oraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki SN z dnia 29 listopada 1999 r., III CKN 474/98, Wokanda 2000, nr 2, s. 1, z dnia 17 maja 2000 r., I CKN 302/00, nie publ., z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22, z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117). prezentowane jest jednak także inne stanowisko. Zgodnie z tym stanowiskiem, wymagalność roszczenia należy łączyć z nadejściem ostatniego dnia pozwalającego dłużnikowi spełnić świadczenie zgodnie z treścią zobowiązania, a dzień tak rozumianej wymagalności może być utożsamiany z terminem spełnienia świadczenia także w zakresie zobowiązań bezterminowych. Wezwanie dłużnika przez wierzyciela do wykonania zobowiązania bezterminowego nie jest przejawem możliwości żądania świadczenia, lecz postawieniem tego świadczenia w stan wymagalności. Zarówno zatem wymagalność roszczeń wynikających z zobowiązań bezterminowych, jak i początek biegu przedawnienia tych roszczeń, należy określać przy uwzględnieniu art. 455 k.c. To stanowisko Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela, brak bowiem podstaw do twierdzenia, że wymagalność świadczenia bezterminowego może nastąpić przed terminem jego spełnienia, jaki określa dzień, w którym świadczenie powinno być spełnione,

gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do jego wykonania w najwcześniejszym możliwym terminie.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że zgodnie z umową zawartą przez pozwaną z dłużnikiem zajętej wierzytelności, zapłata kar umownych za zwłokę w spełnieniu świadczenia nastąpić miała w terminie 14 dni od daty wezwania (§ 15 pkt 5 umowy). Oświadczenie o potrąceniu złożono jednocześnie z wezwaniem do zapłaty kar umownych, co nastąpiło w dniu 14 czerwca 2000 r., zatem wymagalność roszczenia z tego tytułu należy liczyć z upływem 14 dni, najwcześniejszym dniem 29 czerwca 2000 r. Zajęcie wierzytelności Korporacji „L.” przez skarżących nastąpiło w dniu 1 czerwca 2000 r., w tej zatem dacie wierzytelność skarżących nie była jeszcze wymagalna, co w myśl art. 504 k.c. wykluczało jej potrącenie.

Wobec tego, że - wychodząc z odmiennego założenia – Sąd drugiej instancji nie rozważał przesłanek określonych w art. 902 w związku z art. 886 § 3 k.p.c., konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.